

Modul III:

Troslære

Øyvind Gaarder Andersen

Den Hellige Ånd

Den Hellige Ånd (Se kp. 11 hos Modalsli)

11.1

Den Hellige Ånd er den tredje person i treenigheten. Se behandlingen av dette temaet under treenighetslæren

11.2.1: Den Hellige Ånd i GT

- DHÅ var med ved skapelsen. Se skriftsteder
- DHÅ er knyttet til Guds utvalgte folk
- DHÅ kom over spesielt utvalgte personer: Dommere, profeter, konger
- Løftet om Messias

11.2.2: Den Hellige Ånd i NT

- DHÅ og Jesus
- Pinsedag, og videre

11.3: Den Hellige Ånds gjerning

- DHÅ smedvirken ved skapelsen (se ovenfor)
- Overbeviser om syn (Joh 16,8)
- Herliggjør Kristus og virker tro
- DHÅ gjenføder oss (Joh 3,5-8)
- DHÅ helliggjør den troende) Gal 5,22)
- DHÅ utrunder den troende (Apg 1,8; 1 Kor 12)

11.4: Ånden, Ordet og kirken

Dette avsnittet er preget av typisk luthersk teologi. Men selv om noen av formuleringene er preget av dette, er poengene meget riktige.

Den Hellige Ånd virker gjennom Ordet (Bibelen), og kan ikke atskilles fra Bibelen. Derfor er ikke bønn alene nok. Man må også ta til seg av Guds Ord.

Ånden virker også i og gjennom menigheten, i den grad Ordet forkynnes. Dåp og nattverd hører også i høyeste grad med.

På s. 174 hos Modalsli siteres Luther når det gjelder Skriften. Han taler om Skriftens ytre klarhet og indre klarhet.

Åndens dåp

Vi går nå videre til kapittelet om Åndens dåp i Hortons bok.

Dette notatet er altså knyttet til Wyckoffs kapittel: *The Baptism in the Holy Spirit* (s. 423 – 455, i *Systematic Theology* av Horton (editor) - som er pensum i de pentekostale pensumvariantene.

Før jeg gir noen stikkord fra Wyckoffs kapittel, tar jeg med noen poeng fra Vinson Synons utmerkede bok *The Holiness-Pentecostal Tradition. Charismatic Movements in the Twentieth Century* (Grand Rapids, 1997)

(Denne boken av Synon er ført opp som pensumbok i den nye studieplanen – i pentekostal kristendomshistorie.)

HISTORISK

Vinson Synon trekker følgende teologihistoriske linje¹:

John Wesley - John Fletcher - Benjamin Hardin Irwin - Charles Fox Parham.

Metodismen far, **John Wesley** lærte at den gjenfødte kan og skal oppleve et Åndens verk nummer to, helliggjørelse (sanctification), som renser fra indre synd og gir "fullkommen kjærlighet" til Gud og mennesker. Dette "annet nådeverk" kan erfares momentant (instantly), selv om det vanligvis foregår og følges av en gradvis "vekst i nåden". (Synon, s. 18-19)

På 1800-tallet ble læren om helliggjørelsen som det annet nådeverk fremmet ikke minst av hellighetsbevegelsene. Den radikale fløy av disse hentet også sterke impulser fra Wesleys kollega, **John Fletcher**. Fletcher syntes å lære at man etter helliggjørelsen skulle motta en "dåp med Den Hellige Ånd og ild". De som var "døpt med ild" var "ikledd kraft fra det høye". (Synon s. 62)

I 1895 grunnla **Benjamin Hardin Irwin** "Den ilddøpte hellighetskirken" ("The Fire-Baptized Holiness Church"). Irwin lærte at åndsdaap var en "tredje erfaring" som fulgte etter helliggjørelsen, og denne forkynnelsen vant fram i mange hellighetskretser. Majoriteten av hellighetsbevegelsen så imidlertid på den "andre velsignelsen", helliggjørelsen og "dåpen med Den Hellige Ånd" som aspekter av den samme erfaring (Synon s. 63).

Parham hadde tilegnet seg "de ilddøptes" lære om den "tredje erfaringen". Det nye han bidro med, læremessig sett, var at tungetalen er det eneste tegn på Åndens dåp - og at den skulle være en normal del av en kristens erfaring. *"It was his teaching that laid the doctrinal and experimental foundations of the modern pentecostal movement. It was Parham's ideas preached by his followers that produced the Azusa Street revival of 1906 and with it the worldwide Pentecostal movement."* (Synon s.99-100)

¹ Dette avsnittet om den teologihistoriske linjen er basert på Vinson Synon: *The Holiness Pentecostal Movement in the United States* (først utgitt i 1971). Sidetallene i dette avsnittet refererer til denne boken. Senere er en betydelig revidert utgave kommet: *The Holiness-Pentecostal Tradition. Charismatic Movements in the Twentieth Century*. Grand Rapids, 1997 – som er pensumbok i pentekostal kristendomshistorie.

W.J. Seymour som ledet an i vekkelsen i Azusa Street i 1906, var elev av Parham (Synon s. 103f.)

T.B. Barratt hadde det samme syn. Riktignok kan gjenfødelse, helliggjørelse og åndsåp sammenfalle som i Kornelius' hus. Barratt, [Se: Den Hellige Ånd (Svar til Vold), s. 59.]

W.H. Durham som var pastor for North Avenue Mission i Chicago, introduserte det syn som har blitt det mest fremtredende i pinsebevegelsen i en preken i 1910. Durham besøkte Azusa Street i 1907 og kom tilbake som pinsevern. Han hadde tidligere forkynt den wesleyanske forståelsen av helliggjørelsen, men endret så syn. Han hevdet at man er fullstendig helliggjort ved omvendelsen. Det er ikke behov for noen "second change". Durham kalte sin lære "Det fullendte verk" ("The Finished Work"), basert på "the finished work of Christ on Calvary". Det ble brytninger mellom tilhengerne av "finished work" og "second work". Seymour, for eksempel, stengte dørene for Durham og "finished work heresy" som han kalte det.

Pinsebevegelsen delte seg dermed i den opprinnelige "tre-stadium" forståelsen og den senere "to-stadium" forståelsen. (Synon s. 147-150.)

Assemblies of God

Assemblies of God kom til å følge Durhams syn på forholdet mellom gjenfødelse, helliggjørelse og åndsåp. Assemblies of God har utviklet seg til å bli det største pinsesamfunnet internasjonalt.

Mer om "The Finished Work Controversy", (Durham kontra pionerene)

S. 149, fra den reviderte utgaven (pensumbok i pentekostal kristendomshistorie)

Pionerene hadde wesleyanske røtter: De talte om "The double cure" - gjenfødelse og helliggjørelse (sanctification). A "second blessing" that cleansed the seeker from "inbred sin", preparing for the reception of the Holy Spirit.

Entire sanctification - men ikke syndfrihetslære. Man sa likevel: man vil ikke gjøre bevisst synd

Litt senere kom mange fra ikke-wesleyansk bakgrunn, spesielt baptist-bakgrunn, med i pinsevekkelsen. Disse lærte bare to erfaringer: Omvendelse og dåp i DHÅ

William Durham i Chicago, North Avenue Mission

Ulike syn på forholdet mellom helliggjørelse og Åndens dåp

Som det fremgår av det som er sagt ovenfor, finnes det to ulike syn på forholdet mellom helliggjørelse og Åndens dåp i den klassiske pinsebevegelsen.

- 1) Det opprinnelige synet som pionerene Parham, Seymour og Barratt hadde, talte om tre erfaringer: Gjenfødelse, helliggjørelse og Åndens dåp. Dette er rekkefølgen i den kristnes liv. De to første erfaringene, eller fasene, kommer før Åndens dåp. (Unntaksvis kan de sammenfalle som i Kornelius' hus, Apg 10,44-46.)
- 2) Durhams syn, synet i Assemblies of God - og også det mest utbredte syn i den norske pinsebevegelsen i dag: Det er tale om to erfaringer – gjenfødelse og så Åndens dåp.
Helliggjørelsen er en livslang prosess

Det å tale i tunger er tegnet på Åndens dåp ifølge klassisk pinsevennsyn. Men det finnes nyanser i syn. Den engelske pinseretningen Elim, som Kensington Temple i London tilhører, mener at enhver av Åndens gaver kan være et tegn på Åndens dåp.

Den nyere karismatisk bevegelse

I den nyere karismatiske bevegelse innen ulike eldre kirkesamfunn finner man ulike syn representert. Noen følger det klassiske pinsevennsyn. Andre mener at Åndens dåp og gjenfødelse er det samme. Men, sier de, det man fikk i gjenfødselen må realiseres, må tas i bruk. Det betyr at Åndens gaver må komme i bruk, ellers er det noe som mangler. Ofte taler man ut fra dette syn om behovet for å bli fylt med Ånden i stedet for å bruke uttrykket åndsdaap. Tungetale blir da oftest sett på som en av de gavene man kan få, men som ikke alle får.

Men felles for den klassiske pinsebevegelse og den nyere karismatiske bevegelse er understrekningen av behovet for å erfare Åndens kraft og gaver i dag.

DEN HELLIGE ÅNDS UTRUSTNING

Dette er et notat i stikkords form om Åndens utrustning og Åndens gaver, ment som et supplement til den øvrige undervisningen.

Den Hellige Ånd - Den tredje person i treenigheten

Hele treenigheten nevnt i 1. Kor 12, 4-6.

ÅNDENS GJERNING

- 1) Hans gjenfødende gjerning (Joh. 3,5-6)
 - 2) Hans helliggjørende gjerning/Åndens frukt (Gal.5, 22)
 - 3) Hans utrustende gjerning (1. Kor. 12)
- Duen - to vinger. Må betone både Åndens frukt og Åndens gaver.
Betydningen av karakter. Salomo !

Den Hellige Ånd (DHÅ) - vår hjelper. På gresk: Parakletos
(f. eks. Joh. 16,7) > advokat..hjelper.

Y. Cho: "The Holy Spirit, my Senior Partner" (Eksempler fra boken: Preke. Ledet tilbake til kirken)

Benny Hinn: "God morgen, Hellig Ånd!"

Åndens gaver > Gaver som DHÅ gir/virker, ikke noe autonomt, dvs. ikke noe som virker uavhengig av DHÅ.

DHÅ er ikke kraft. Han har kraft/Gir kraft.

ÅNDENS GAVER

Vi må ikke forsøke å presse Åndens gaver inn i et vanntett teologisk skjema. Men for oversiktens skyld kan vi tale om:

Åpenbaringsgaver: Visdoms ord, kunnskaps ord, profeti, prøving av ånder, tydning av tunger.

Kraftgaver: Tro, helbredelsers nådegaver (på gresk pluralis), kraft til å gjøre undergjerninger.

Tungetalen - i særstilling (primært til egen oppbyggelse).

JESUS SOM MODELL/EKSEMPEL

IGT: DHÅ bare over bestemte utvalgte personer. Dommere, profeter, konger. (1. Sam. 10,5-6; 16,13)

INT: DHÅ over JESUS: Luk. 3, 21-22; 4,1 > v.14-21

Som Jesus, så vi! Ja, men ikke uten modifikasjoner: Jesus, Ånden uten mål/ Vi, Ånden etter mål (Rom 12, 3/Joh. 3,34-35). Jesus fullkommen, ikke vi.

PÅ PINSEDAG: Apgj. 2, 17-18

Oppfyllelsen av Mose "profetiske sukk" 4. Mos. 11, 29 > pinsedag!

Menigh. og "Den profetiske dimensjon." Gud ønsker at hele menigh. skal fungere i denne dimensjon.

"Toronto" - fornyelsen illustrerer/understreker dette. Tidligere ofte spesielle redskaper (Som Kathryn Kuhlman, osv...)

TUNGETALE

Mest vanlige gave (åndsdåp) > a) Primært til bruk i "lønnkammeret". b) Offentlig bruk > for tydning.

HENSIKTEN MED TUNGETALE:

1) "Hemmeligheter ved Ånden" - 1. Kor. 14, 2

Noen eksempler > Kvinnen som ba for den for henne ukjente misjonæren/unge menn fra Y. Chos menighet i krigen i Vietnam...

a) Forbønn for andre. Behovet er totalt ukjent - eller kjent, mer eller mindre, men hvordan be?

b) For seg selv: Nåtid, fremtid > legedom, frihet fra fortiden, realisering av Guds plan...

Bønn i tunger, f. eks. før et møte/før en samtale/under en samtale..

2) Oppbyggelse (1. Kor. 12,4)

Illustrasjoner: Bilbatteri. Riktig frekvens på radioen/TV.

1. Kor. 14,5 kontra 12,30 ? (Det ene i lønnkammeret/ Det andre off.budskap?)

I 1. Kor. 14,5 står det egentlig på gresk: "Jeg vil (Thelo) at dere skal tale med tunger. (Samme grammatiske konstruksjon som i 1. Kor. 11,3: Jeg vil at dere skal vite..)

Ifølge gresk gram: presens ved oppfyllelige ønsker/imperf. ved uoppfyllelige ønsker. I 1. Kor. 14, 5: Presens!)

3) Off. bruk som skal tydes (1. Kor. 14, 5-19)

TYDNING

Tydning ikke nødvendig ved:

Unison bønn - i tunger

Unison sang i Ånden - parallell: Musikkstykke > atmosfæren/Guds nærvær

Men: 1. Kor. 14,13 !

Ian Andrews på HT/meg selv: Djerv fremgangsmåte > a) Skritt i tro b) Overføring av salvelse: 4. Mos. 11, 24-29; Sam.10, 5-6.

Hvordan teste: "Tommelfinger-regel" > To spørsmål: 1) I overensstemmelse med Guds ord? 2) Rørte det som ble sagt ved våre hjerter?

Tidligere: Tydning under forbønn

VARIANTER AV TYDNING

1) Setning for setning (parallell: Eng. - norsk)

2) Resyme/evt. lengre utleggelse (parallell: teknisk språk)

Eks. Et ord? > stivnet stammespråk!

3) Et budskap. En bønn. En lovprisning.

4) Glidende skala: Fra helt feil til helt rett. Kan være delvis!

Mennesker ikke fullkomne

HVORDAN OPPLEVES DET/HVORDAN VITE

En fornemmelse/tanker. Et bilde/en visjon

FORHOLDET LEDELSE - ÅNDENS GAVER: TYDNING, PROFETI, VISDOMS ORD, KUNNSKAPS ORD

Samme ånd/taler på de samme måter. De samme prinsipper.

Eks.: Einar Lundy > i skogen/Husmoren ved oppvaskbenken. Gå og be for den og den misjonæren.

Min egen utvikl. > skepsis/blokkering > stenger seg. Deprogrammering. Våge å følge Åndens maning.

To eks.: Bønnemøte/Rotunden

HVA ER VISDOMS ORD/KUNNSKAPS ORD/PROFETISK TALE?

1) VISDOMS ORD

- Eks. i GT: 1. Kg. 3, 5-28;

- Demonstrert av Jesus: Mark. 12, 13-17; Joh. 8, 3-11; Stefanus i evang./misjon: Apgj. 6, 9-10.

- Behøves på eldstemøter, sjelesorg, i evangelisering, osv.

- Test: Jak. 3, 15-17

2) KUNNSKAPS ORD

To ulike teologiske forståelser:

a) Åpb. av mer læremessig art.

b) Åpb. av mer konkret art om situasjoner/forhold i fortid eller nåtid - f. eks. hos mennesker som er tilstede som trenger en hilsen fra Herren.

De som velger den første forståelsen (a) vil legge den andre (b) inn under profeti.

Kanskje er både (a), den mer læremessige og (b), den mer konkrete, rett? Altså er både - og, ikke et enten - eller?

M.a.o: Åpb. som gir kunnskap om det som er skjult.

Jeg holder meg likevel primært til forståelse (b).

Noen eks. fra Bibelen: 2. Kong. 5, 19 - 26; 6, 12; Apgj. 5, 1-4

Jesus demonstrerer hva kunnskaps ord er: Joh. 4, 16 - 18 f. eks.

Se ellers intervjuet med Ken Wright.

PROFETI

Tale "med forstanden" under Åndens inspirasjon/ved DHÅ's åpb.

Formål: Oppbyggelse, formaning og trøst (1. Kor. 14, 3)

ULIKE FORSTÅELSER AV PROFETI

1) Formidling av åpb. gitt ved Ånden, altså både kunnskaps ord og profeti om fremtiden, pluss profetisk tale inn i den aktuelle situasjon.

2) Til forskjell fra kunnskaps ord, profetisk tale om fremtiden, pluss profetisk tale inn i den aktuelle situasjon.

ULIKE FORMER FOR PROFETI

1) Generell profetisk tale (innholdet ganske generelt). Kan likevel treffe blink.

Kan være til en person, til noen, eller en hel forsamling.

2) Meget presis og spesifikk profeti - på et "høyt åpb.nivå".

Eks. (Apgj. 5, 7-9; 11, 27-30)

Det å tale profetisk gjør en ikke nødvendigvis til profet. En profet fungerer på et høyt åpb. nivå - med kunnskaps ord, profeti om fremtiden, etc. (Ef. 4, 11)

I PRAKSIS

Vær villig til å begynne i det små. Kanskje bare en setning.

Kan vokse i det å tale profetisk.

Behøver ikke alltid si: "Så sier Herren". Kan uttrykke sin usikkerhet også, særlig i begynnelsen. "Jeg tror at Herren vil si.."

Man kan også be profetisk. Samme hilsen fra Herren kan ofte formuleres både som en bønn eller som en direkte prof. hilsen.

Prøv alt

Stol aldri blindt på en profeti, uansett hvem som kommer med den. Herren taler til deg personlig. Profeti, en bekreftelse på hva Herren allerede har talt til deg om - eller kommer til å vise deg. (1. Tess. 5, 19 - 21)

Interessant eks: Apgj. 21, 10 - 13: Agabus profeti var korrekt, men han kjente ikke helheten. Derfor trakk tilhørerne en feilaktig konklusjon. Men Herren hadde allerede talt til Paulus om dette.

Se også vedlagte intervju med Ken Wright.

TRO

Kan tale om mer generell tro (se kompendium "I Guds nærhet") og tro som en Åndens åpb./Åndens gave. Men samtidig huske: All tro, i NT forstand, virket ved Ånden. (Mark. 11, 22; 1. Kor. 12, 9)

Tro som en Åndens åpb., tro for spesielle oppgaver/ under/ bønnesar.

Alle troende kan oppleve det. Men noen får en spesiell tjeneste på dette område. Eks. kan være: George Müller, Yonngi Cho...

NÅDEGAVER TIL Å HELBREDE

Guds vilje til å helbrede ser vi demonstrert gjennom Jesus.

HELBREDELSE SKJER PÅ ULIKE MÅTER

1) Gud helbreder direkte/suverent - uten tilsynelatende bønn

Joh. 5, 5-9/Bibelsmugleren Broder Andreas

2) Troendes forbønn - enten på et annet geografisk sted, eller samme sted, med eller uten håndspåleggelse.

3) De eldstes forbønn/salving med olje (Jak. 5, 14-15)

4) Nådegaver til å helbrede

5) Man ber/tror selv, tar imot Guds løfter (Mark. 11, 24)

Eks. Marie Monsen

GJENNOM NÅDEGAVER TIL Å HELBREDE

1. Kor. 12, 9: Helbredelser nådegaver. Begge ordene står i flertall. Antyder at de virker på forskjellige måter.

Jesus Kristus, vår modell

Salvet av Ånden til å helbrede: Luk. 5, 17; Apgj. 10, 38

Jesus Ånden uten mål/Jesus fullkommen. Ingen blokkeringer i hans kanaler. Åndens kraft fløt uhindret.

Vi: Ikke Ånden uten mål (se s. 1)/ikke fullkomne. Blokkeringer.

Derfor færre helbredelser/Helbredelse kan ta lengre tid.

Derfor: Soaking prayer

Selv Jesus la hendene to ganger på en person (Mark. 8, 22 -25). Hvorfor? Vanskelig å komme igjennom til ham? "Tykt skall"/ "forsvarsmur"?

Hvis Jesus, hvor mye mer da ikke oss? Ta tid!

Parallell: Strålebehandling mot kreft/medisinbruk. Må få tid til å virke. Gjentatte behandlinger.

Gjelder både fysisk og psykisk helbredelse.

Sammenhengen mellom kunnskaps ord og helbredelse.

Lettere å motta når salvelsen er sterk. Men når man er alene, viktig å ha blitt grunnfestet i Guds ord. Lære seg å stå imot sykdoms angrep i tro.

EVNE TIL Å PRØVE ÅNDER

OM BEGREPET BESETTELSE

Skarpt skille mellom helbredelse og demonutdrivelse (Matt. 8, 16)

Men i noen tilfeller også fysiske symptomer pga demoner: (Matt. 9, 32-33; 12, 22)

Gjenfødte kristne kan ikke være besatt. De har DHÅ. (Rom. 8, 9-16)

Men kan de være plaget/ "oppressed" (ikke "possessed") av onde ånder?

INT, PÅ GRESK: Ulike uttrykk,

- 'daimonizomai' (Matt. 8, 16 + v. 28 og 33; 9,32)

- 'i en ond ånd' (Mark. 1, 23; 5,2)

- 'ha en ond ånd' (Mark. 3, 30; 7,32)

- 'en ond ånd griper' (Luk. 9,39)

Et menneske har 3 dimensjoner: ånd, sjel, legeme. Tre dimensjoner som hører sammen i en enhet.

Kan et menneskes sjelsliv (psykologiske dimensjon) bli forvirret/formørket av demoners angrep?

Kan likeledes kroppen til en kristen bli syk av demoners angrep?

(Jfr. Luk. 13, 10-17 + skriftsteder ovenfor)

Fysiske manifestasjoner kan tolkes som tegn på demonplager.

Men: Ikke alltid lett å vite hva som er hva. Derfor behøves DHÅ's åpb.

Dramatiske fysiske manifestasjoner: Ofte enten dyp emosjonell helbredelse av sår fra fortiden, eller befrielse fra demonplager.

Kan være bra å ta avsides for videre forbønn.

Viktigheten av å ikke gi opp.

Evt. faste å be.

Autoriteten i Jesu navn (Mark. 16, 17 m.fl.)